

Cum pot elevii din mediul rural românesc să învețe, să se joace, să fie fericiți la școală

- 1.** Viziunea Uniunii Europene asupra perspectivei educației în mediul rural
- 2.** Scurtă descriere a proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală”
- 3.** Cercetări realizate în cadrul proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală
- 4.** Concluzii și propuneri

În loc de introducere...

De ce nu vrea Matei să mănânce desert?

Reușisem să finalizăm cu succes un proiect și, pentru a sărbători, ne-am gândit să cumpărăm câte ceva de la un supermarket. Tocmai ne urcaserăm în mașină și ne grăbeam să plecăm, când la geam a apărut o mânuță ce ținea o carte. Era Matei, cum aveam să aflăm puțin mai târziu, un copilăș de 12 ani care vroia să ne vândă cartea. Poate l-am fi ignorat, cum am făcut în atâtea situații similare, dacă afară nu era așa de frig și dacă acea carte nu ar fi fost o ancoră a copilăriei câtorva dintre noi. Câteva minute mai târziu stăteam de vorbă cu Matei la masa fast food-ului preferat, probabil, al tuturor copiilor, încercând să-i deschidem apetitul și pentru cartea pe care încerca să ne-o vândă. l-am propus să ne citească un fragment pentru un desert. În mintea noastră, pentru un îndrăzneț și isteț cum părea Matei era o sarcină ușoară și un mod facil de a-și completa meniul cu desertul preferat. Dar, nu, el refuza. Bine, două deserturi, i-am propus. „Nu vreau nici un desert...Nu-mi place ... Nu știu ... să citesc.”

Așa a început povestea unui proiect prin care am încercat să contribuim cât putem, la a face școala un loc în care copiii ca Matei să meargă cu drag, să se joace, să fie fericiți și să învețe.

*Noi suntem o mică echipă formată din reprezentanți ai Asociației pentru Egalitate de Șanse și Nediscriminare Brașov, ai Primăriei Voila, ai Școlii Gimnaziale Voila și Școlii Gimnaziale Lisa și în perioada 2018-2022 am implementat proiectul european „**Învăț, mă joc, sunt fericit la școală**”, accesând finanțare prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, axa prioritară 6 „Educație și competențe”.*

Mulțumin tuturor celor care au participat sau au sprijinit implementarea acestui proiect!

1. Viziunea Uniunii Europene asupra perspectivei educației în mediul rural

Educația copiilor, elevilor sau tinerilor ce fac parte din grupurile dezavantajate sau aflate în situații de risc reprezintă un obiectiv prioritar pentru Uniunea Europeană. Oamenilor, indiferent de sex, vârstă, rasă sau etnie, dizabilități, mediu de proveniență, în special celor aflați în situații vulnerabile, li se promite realizarea unui cadru de învățare continuă, care să le permită dobândirea acelor cunoștințe și competențe necesare valorificării oportunităților oferite și participării pe deplin la viața societății.

Cercetările în domeniu atrag atenția asupra existenței unui decalaj uriaș între educația urbană și cea rurală în întreaga lume. Numărul mare de familii cu probleme socio-economice din zonele rurale, distanțele mari pe care elevii sunt nevoiți să le parcurgă, accesul redus la informații de ultimă oră, migrația către orașele din apropiere reprezintă o parte dintre acestea.

Și învățământul din mediul rural românesc se confruntă cu multe probleme. Institutul Național de Statistică, furnizează informații conform cărora mai mult de 40000 de copii părăsesc școala în fiecare an, iar cei mai mulți provin din mediul rural.

Deși numărul copiilor înrolați în învățământ este relativ ridicat, există copii, în majoritate din comunitățile sărace ale romilor, care nu frecventează deloc școala sau abandonează școala înainte de a-și încheia învățământul obligatoriu. (Eurochild 2010)

Literatura de specialitate sugerează că diferența uriașă dintre educația urbană și cea rurală este legată de diferența dintre investițiile educaționale, nivelul de educație al copiilor, calitatea școlii și revenirea la educație (Zhang 2017), iar lipsa planificării strategice reprezintă un aspect care poate afecta durabilitatea programelor de educație rurală aflate în dificultate. (Josie, L. A, și Taylor, J. E. 2017)

În România, se poate remarca faptul că planificarea strategică în educație a devenit o necesitate întrucât accesul la educație este o problemă

gravă cu care se confruntă societatea românească și, în special, grupurile vulnerabile.

În contextul descris se naște necesitatea ca organizațiile școlare să definească ținte ca răspuns la nevoile educaționale ale elevilor, părinților și cerințelor pieței muncii. Pentru a avea o școală competitivă, este necesar ca aceasta să fie întotdeauna legată de mediul înconjurător, piața educațională și beneficiari. Dezvoltarea strategică implică un flux continuu și sistematic de informații în ceea ce privește mediul intern și extern al școlii, o relație dinamică cu exteriorul. (Brătucu, G. și Brătucu, T. 2012)

2. Scurtă descriere a proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală”

Pentru a reduce și preveni abandonul școlar și a asigura accesul egal la un învățământ de calitate, precum și pentru a reintegra în școală tinerii și adulții care nu au finalizat studiile obligatorii, Primăria Voila și reprezentanții Școlii Gimnaziale din comuna Voila au căutat să găsească soluții viabile. Astfel, s-a decis implementarea unui proiect european în colaborare cu Asociația pentru Egalitate de Șanse și Nediscriminare Brașov, accesând finanțare de la Uniunea Europeană prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, axa prioritară 6 „Educație și competențe”. Proiectul, în care au fost incluși 336 copii și tineri care au abandonat școala și adulți care nu și-au finalizat educația obligatorie, a fost implementat în Școala Gimnazială Voila și în unitățile sale subordonate din satele aparținând comunei Voila și în Școala Gimnazială Lisa din județul Brașov. Obiectivul general al proiectului a fost acela de a contribui la reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar și primar de calitate. Proiectul a fost implementat timp de 36 de luni în perioada iulie 2018 – martie 2022.

Pornind de la o analiză de nevoi detaliată au fost elaborate o serie de acțiuni care să contribuie la îmbunătățirea atractivității programelor școlare, creșterea interesului și a motivației, precum și promovarea valorilor referitoare la nediscriminare, incluziune socială, responsabilitate, toleranță socială,

religioasă și etnică, depășirea prejudecăților. S-a dorit crearea unui mediu adecvat asimilării și consolidării de cunoștințe, care să satisfacă nevoile educaționale ale copiilor și adulților, să formeze caractere și să îi pregătească pentru viața reală.

Măsurile propuse în cadrul proiectului au avut ca obiectiv reducerea sau rezolvarea unor probleme precum: îmbunătățirea bazei materiale, realizarea de programe educaționale complementare, asigurarea de mese calde, îmbunătățirea sustenabilității, promovarea, informarea și recrutarea copiilor.

- **În vederea îmbunătățirii bazei materiale au fost implementate acțiuni precum:**
 - Amenajarea unor spații și dotarea cu echipamente pentru desfășurarea în bune condiții a activităților: lucrări de renovare și amenajare a spațiilor interioare ale unităților de învățământ, pentru desfășurarea activităților educative, servirea mesei și odihnă; renovarea Căminului Cultural în care să se desfășoare activități educative; branșament la gaz, montarea de centrale termice și realizarea instalațiilor pentru asigurarea unui climat adecvat în toate spațiile în care se desfășoară activități.
 - Montarea și amenajarea unor spații de joacă în curtea grădinițelor și școlilor, pentru desfășurarea de activități recreative. Achiziția de mobilier școlar, acestea fiind necesare pentru a putea oferi servicii de bună calitate care să conducă la îmbunătățirea frecvenței la școală și să determine copiii să rămână mai mult timp în mediul școlar.
 - Achiziția de echipamente IT: laptop-uri, multifuncționale, videoprojector cu scopul de a face față progresului tehnologic, de a iniția copiii în folosirea tehnologiei informației și comunicațiilor și pentru a realiza activități atractive.
 - Achiziționarea de programe informatice educaționale pentru școlari: pentru creșterea gradului de atractivitate și inovare în desfășurarea activităților.

- Achiziția de materiale didactice: jocuri educative, acuarele, culori, mulaje, hârtie colorată, cartoane etc. pe categorii de vârstă, mijloace și instrumente foarte eficiente utilizate în activitățile educative.
- **Pentru ca școlarii și preșcolarii să petreacă mai mult timp într-un mediu propice procesului educațional au fost implementate activități precum:**
 - Desfășurarea programelor educaționale "Învăț prin joc în fiecare zi" și "Învăț mai mult, învăț prin joc în fiecare zi". Activitățile au fost organizate sub forma unor programe de tipul „Școală după școală”, complementare programului școlar și preșcolar obligatoriu, care să ofere membrilor grupului țintă oportunități de recuperare, consolidare și dobândire de cunoștințe și competențe prin activități educative și recreative. Acesta s-a desfășurat după finalizarea programului școlar sau preșcolar obligatoriu, zilnic, câte 4 ore, la Grădinița Voivodeni și câte 2 ore la școlile și grădinițele din: Voila, Sâmbăta de Sus, Cincșor și Dridif.
 - Organizarea unui program de prevenire a părăsirii timpurii a școlii prin educație în aer liber și jocuri „De la COMUNA NOASTRĂ - la PLANETA ALBASTRĂ”. Activitatea a fost realizată săptămânal. În cadrul acestei activități s-au desfășurat ateliere în care, prin joc, să se conducă la desegregare școlară, creșterea stimei de sine, educație și cunoaștere interculturală, dezvoltarea spiritului ecologic, orientare geografică, cunoașterea și protejarea mediului, biodiversitate, egalitate de șanse, nediscriminare.
 - Redactarea și tipărirea unei reviste - o colecție de jocuri educative adresată dascălilor și elevilor - "De la COMUNA NOASTRĂ - la PLANETA ALBASTRĂ". Aceasta a fost tipărită pe suport de hârtie și pe CD, iar pentru creșterea atractivității și accesibilității, pe baza acesteia a fost realizată și o platformă online sub forma unui joc interactiv educativ.
 - Organizarea de ateliere tematice săptămânale - "Educație pentru sănătate" și monitorizarea periodică a stării de sănătate a copiilor. Activitatea a fost realizată de un medic, scopul activității fiind acela de observare și monitorizare a stării de sănătate a școlarilor și

preșcolariilor, prin realizarea unei acțiuni de “Screening” și prevenție, de a-i învăța pe copii care sunt cauzele bolilor, cum pot să evite îmbolnăvirile, cât de important este să urmezi corect un tratament. Temele abordate au fost adaptate vârstei și nivelului de înțelegere al copiilor. Prin această activitate s-a realizat educație medicală astfel încât copiii și părinții să se deprindă cu o conduită corectă referitoare la îngrijirea sănătății.

- Organizarea, de către asistenți medicali, a unor ateliere tematice săptămânale în domeniul igienei și îngrijirii personale, a igienei locuinței și spațiilor comune. Scopul acestor ateliere a constat în educarea și instruirea copiilor cu privire la igienă, păstrarea și promovarea stării de sănătate, dezvoltarea fizică și neuropsihică armonioasă și prevenirea apariției îmbolnăvirilor. Activitățile s-au desfășurat sub forma unor ateliere tematice practice precum: “Eroul de astăzi: săpunul”, “Săpunul. De la cum se fabrică, la cum se folosește”, “Periuța de dinți în lupta cu cariile”, “Dinții puternici și bomboanele năzdrăvane”, “Și eu știu să spăl hăinuțe”, “Unde soarele nu intră pe geam, intră doctorul pe ușă”, “Ajut și eu la curățenia de primăvară”, “Să preparăm mâncare sănătoasă”, “Unde se ascund microbii?”, “O lume nevăzută sub lupa microscopului”, “Cum îmi îngrijesc prietenul nevorbitor?”, “Minte sănătoasă în corp sănătos” etc. În cadrul acestor ateliere s-au prezentat filme documentare pentru copii, s-au făcut demonstrații practice, concursuri de spălat pe mâini, pe dinți, de spălat hăinuțe. Au fost invitați stomatologi și nutriționiști. De asemenea, copiii au fost învățați să facă exerciții fizice care să-i ajute la menținerea stării de sănătate.
- Întrucât în zonă exista un număr mare de copii proveniți din familii aflate în situații socio-economice nefavorabile precum: sărăcie (85 copii, reprezentând 21,3%), părinți plecați în străinătate (29 copii, reprezentând 7,3%), părinți cu un nivel de educație scăzut (244 părinți, reprezentând 45,2%), provenind din familii de etnie rromă (45 copii, reprezentând 11,3%) și toate aceste situații creeau un mediu propice

pentru accentuarea sentimentelor de vulnerabilitate, marginalizare, excludere socială sau stigmatizare, sentimente ce favorizează fragilitatea psihologică a copiilor, a fost implementat un program săptămânal de consiliere psihologică. Activitatea a fost realizată de personal specializat în consiliere psihologică pentru copii și a constat în administrarea de instrumente specifice evaluării psihologice, aplicarea unor planuri individualizate sau de grup cu rol preventiv sau de intervenție, consilierea psihologică în sfera educațională, sprijinirea preșcolarilor și elevilor în activitățile școlare, realizarea de vizite la domiciliul copiilor, jocuri didactice axate pe creșterea stimei de sine etc.

- **Pentru îmbunătățirea alimentației membrilor grupului țintă și creșterea atractivității programelor educaționale a fost implementată o activitate de asigurare de mese calde la școală.** Prin această activitate, pe parcursul proiectului, membrilor grupului țintă le-a fost asigurată o alimentație adecvată stadiului lor de dezvoltare, alimentație care să conțină nutrienții esențiali creșterii și dezvoltării armonioase. Aceștia le-a fost servită câte o masă caldă, în fiecare zi de școală, la începutul activităților derulate în cadrul programelor complementare.
- **Pentru asigurarea de sprijin în realizarea temelor și pentru exersare au fost organizate sesiuni de "meditații și consultații" după orele de activități didactice obligatorii.** Având în vedere vârstele diferite ale membrilor acestei categorii de grup țintă, activitățile s-au desfășurat în regim simultan, procesul de predare la nivelul grupei urmărind strategiile didactice interactive.
- **Pentru a sprijini tranziția școlară și pentru a reduce riscul abandonului școlar au fost realizate o serie de activități pregătitoare, educative și de orientare** destinate copiilor care urmează să treacă la un ciclu școlar superior sau de la grădiniță la școală precum consiliere oferită de psiholog sau mediator.

- **Promovarea proiectului și informarea publicului** au fost realizate prin campanii de informare și conștientizare referitoare la rolul și importanța educației în realizarea profesională și în dezvoltarea personală.

În vederea identificării și înscrierii la școală a copiilor, tinerilor care au abandonat timpuriu școala și adulților care nu și-au finalizat educația obligatorie din Comuna Voila au fost organizate activități de recrutare. Acțiunile specifice desfășurate de aceștia au fost: identificarea problemelor cu care se confruntă potențialii membri ai grupului țintă în ceea ce privește înscrierea/reînscrierea în sistemul de învățământ; realizarea unor "anchete" individuale pentru fiecare membru al grupului țintă care se află în dificultate din punctul de vedere al formalităților și documentelor necesare înscrierii/reînscrierii în sistemul de învățământ; sprijinirea potențialilor membri ai grupului țintă în obținerea documentelor de identitate și de școlarizare etc.; identificarea celor mai potrivite soluții/clase pentru înscrierea/reînscrierea la școală a membrilor grupului țintă.

- Pentru a asigura **sustenabilitatea proiectului** au fost dezvoltate parteneriate între școală și diverse organizații, instituții, firme etc.
- Pentru **diseminarea rezultatelor obținute** au fost realizate mai multe activități printre care transmiterea unor mesaje pe rețelele sociale, organizarea unor conferințe de presă, desfășurarea unor întâlniri cu cadre didactice și manageri ai unor școli din mediul rural. Totodată, au fost realizate mai multe cercetări publicate în reviste naționale și internaționale de specialitate. O parte dintre acestea vor fi prezentate pe scurt în continuare.

3. Cercetări de marketing realizate în cadrul proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală”

Scopul principal pentru care au fost realizate cercetările în cadrul acestui proiect a fost acela de a identifica și testa modalități de îmbunătățire a educației din mediul rural.

Rezultatele obținute, privite la nivel general, pot contribui la ghidarea factorilor de decizie spre măsuri prin care se pot reduce lacunele în dezvoltarea durabilă a învățământului rural românesc, iar în ceea ce privește strict entitățile implicate în proiect, pot ajuta la planificarea și implementarea unor acțiuni de organizare a activităților dedicate tranziției de la un ciclu educațional la altul.

Cercetările întreprinse în cadrul proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală” au condus la concluzia că eficiența sistemului educațional local depinde de o serie de factori, printre care se regăsesc: relația între școală și comunitate, experiența și gradul de pregătire a personalului educațional local, specificul metodelor de management utilizate de fiecare instituție.

În continuare sunt prezentate pe scurt câteva dintre cercetările realizate în cadrul proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală”.

- **Cercetare privind impactul proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală!” asupra elevilor din învățământul primar din mediile defavorizate participanți la proiect**

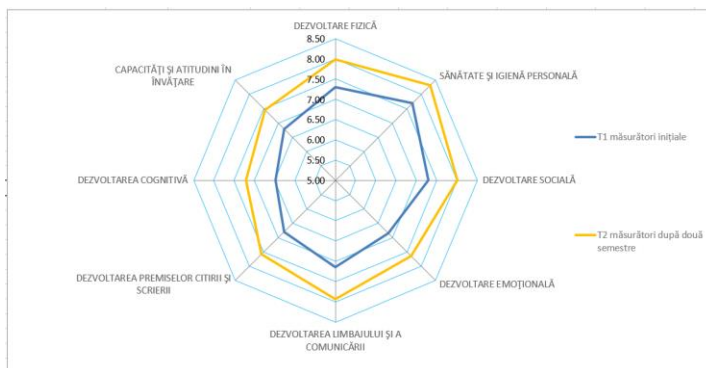
Prin intermediul acestei cercetări s-a dorit să se afle dacă elevii participanți la proiectul „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală!” au înregistrat o evoluție pozitivă din perspectiva următoarelor aspecte: dezvoltarea fizică; sănătatea și igiena personală; dezvoltarea socială; dezvoltarea emoțională; dezvoltarea limbajului și a comunicării; dezvoltarea premiselor citirii și scrierii; dezvoltarea cognitivă; capacități și atitudini în învățare. De asemenea, s-a determinat măsura în care proiectul a condus la reducerea absenteismului.

Pentru măsurarea variabilelor cercetate au fost aplicate o serie de probe și observații realizate de cadrele didactice care predau la clasele

analizate. Datele măsurate cu o scală ordinală cu zece trepte, au condus la scoruri numerice obținute înainte și după desfășurarea proiectului.

S-a constatat că pentru toate cele opt variabile cercetate s-au înregistrat creșteri ale mediilor după implementarea proiectului, față de cele dinaintea acestuia și toate diferențele sunt semnificative din punct de vedere statistic. Așa cum se poate observa și în Graficul nr. 1, cea mai mare diferență între mediile înregistrate a fost de 0,81 și a fost obținută de variabila dezvoltare emoțională, următoarea variabilă este dezvoltarea limbajului și a comunicării cu o diferență de 0,78, urmată de variabila dezvoltarea premiselor citirii și scrierii.

Aceste rezultate semnifică un impact pozitiv al proiectului derulat.

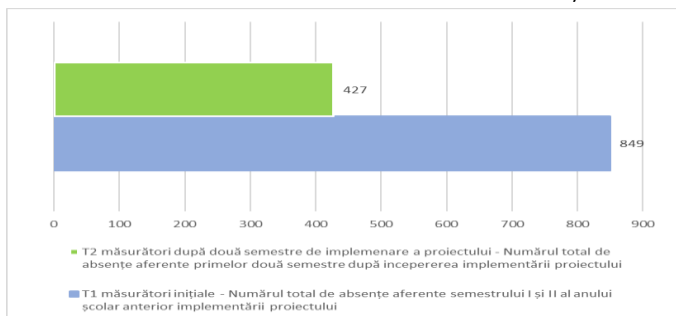

Graficul nr. 1. Mediile obținute la nivelul eșantionului în cele două momente (T1 – T2)

Un alt obiectiv al cercetării a constat în determinarea măsurii în care proiectul „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală!” a condus la reducerea absenteismului. Culegerea datelor referitoare la absențe s-a realizat prin preluarea datelor din Catalog. S-au cules informații aferente a două semestre dinainte de începerea implementării proiectului, care au fost comparate cu cele obținute după două semestre de desfășurare a proiectului.

S-a constatat o reducere a numărului total de absențe de la 849 absențe aferente a două semestre înainte de începerea implementării proiectului, la 427

absențe după două semestre de desfășurare a proiectului, aceasta reprezentând o reducere cu 49% a numărului total de absențe.

Graficul nr. 2. Numărul de absențe în cele două momente T1 și T2

Aceste rezultate semnifică un impact pozitiv al proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală!”, fiind confirmată a doua ipoteză conform căreia implicarea elevilor în activitățile proiectului a avut un impact semnificativ asupra absenteismului, în sensul reducerii acestuia.

Cercetare de marketing care abordează problema securității alimentare a elevilor din mediul rural

Cercetarea, în format extins, a fost publicată în articolul “A Qualitative Research on the Food Security of School Children in the Rural Area” din revista Sustainability, 12, 9024 (2020)¹ și în lucrarea “Some Empirical Considerations on the Food Security of Children in Rural Area Schools”, Editura:Vide Leaf (2021).²

Securitatea alimentară a elevilor din mediul rural s-a dovedit a fi un fenomen complex, care determină multiple preocupări și inițiative, atât la nivel academic, cât și la nivelul instituțiilor și organizațiilor internaționale.

¹ Tecau, A.S., Dimitriu, C., Marinescu, N., Tescasiu, B., Epuran, G. (2020) A Qualitative Research on the Food Security of School Children in the Rural Area. *Sustainability*, 12, 9024. <https://doi.org/10.3390/su12219024>

² Tecau, A.S., Dimitriu, C., Marinescu, N., Tescasiu, B., Epuran, G.(2021)*Some Empirical Considerations on the Food Security of Children in Rural Area Schools*, Editura:Vide Leaf , <https://videleaf.com/product/prime-archives-in-sustainability/>

Securitatea alimentară are o dublă abordare la nivel mondial: o abordare prin prisma reglementărilor și declarațiilor date de organizațiile și organismele internaționale și o abordare la nivelul literaturii științifice în domeniu. În cadrul primei abordări sunt vizate aspectele de ordin social, aflate în strânsă legătură cu dezvoltarea durabilă, iar în cadrul celei de-a doua abordări sunt analizate cauzele și efectele la nivel național și internațional, se propun indicatori de măsurare și se fac estimări pentru perioadele viitoare. Și la nivel național au început să apară preocupări și inițiative concrete de rezolvare a unor probleme locale generate de insecuritatea alimentară a diferitelor categorii de populație.

Cercetarea realizată în cadrul proiectului POCU/74/6/18/108023, “Învăț, mă joc, sunt fericit la școală” alături de un colectiv de autori din cadrul Universității Transilvania din Brașov a avut un dublu scop, și anume: de a investiga modul în care este asigurată securitatea alimentară a preșcolarilor și școlarii din mediul rural incluși în grupul țintă și de a determina oportunitatea implementării unor programe prin care să se asigure acestora masă caldă în cadrul unităților de învățământ pe care le frecventează. Obiectivele cercetării au fost: Investigarea modului în care este asigurată securitatea alimentară a copiilor din mediul rural incluși în grupul țintă; Determinarea modului în care alimentația afectează procesul educațional și evoluția copiilor din grupul țintă; Identificarea cauzelor ce contribuie la starea actuală a securității alimentare a copiilor din mediul rural; Identificarea unor modalități de îmbunătățire a securității alimentare a preșcolarilor și școlarii din grupul țintă.

Datele pentru acest studiu au fost colectate folosind ca metodă interviul de profunzime nondirectiv. În acest sens, au fost intervievate 16 persoane, cadre didactice și specialiști, în eșantion fiind incluși toți experții implicați în proiectul amintit mai sus care au lucrat direct cu elevii. Experții chestionați au interacționat zilnic cu preșcolarii și școlarii din mediul rural incluși în grupul țintă, dar și cu părinții lor și, astfel, și-au conturat o viziune de ansamblu asupra situației analizate, având capacitatea de a determina impactul și limitele implementării programului prin care a fost asigurată o masă caldă în cadrul unităților de învățământ frecventate de către copiii incluși în grupul țintă.

În ceea ce privește primul obiectiv, *identificarea opiniilor specialiștilor cu privire la asigurarea securității alimentare a preșcolărilor și școlărilor din mediul rural incluși în grupul țintă*, concluziile s-au dezvoltat în jurul ideii că o mare parte dintre copiii incluși în eșantion cu siguranță nu beneficiază nici de minimul de confort alimentar. Cantitatea de hrană primită în cadrul familiilor a fost ori mică, ori de foarte proastă calitate. În fiecare clasă, pentru aproape jumătate dintre copii, programul “Cornul și laptele” a fost indispensabil, chiar dacă produsele oferite au avut o calitate care a lăsat mult de dorit. Au fost cadre didactice intervievate care au prezentat inclusiv cazuri de elevi care au leșinat la școală din cauza faptului că nu mâncaseră nimic în ziua respectivă sau chiar întregul sfârșit de săptămână.

Obiectivul al doilea a vizat *determinarea modului în care alimentația afectează procesul educațional și evoluția copiilor din grupul țintă*. În opinia specialiștilor intervievați, dezvoltarea capacităților și formarea aptitudinilor în vederea împlinirii personalității copiilor din grupul țintă este grav afectată de modul în care aceștia sunt hrăniți. Alimentația îi afectează din punct de vedere fizic, intelectual, emoțional și comportamental. Efectele alimentației deficitare sunt vizibile fizic prin faptul că tenul lor este palid, îi dor dinții, îi doare stomacul, capul etc. Stările de leșin care se instalează, nu conjunctural, ci cu regularitate, vorbesc de la sine despre starea precară a sănătății acestora. Performanțele școlare ale elevilor sunt influențate semnificativ de alimentație, conform celor declarate de majoritatea celor intervievați.

Psihologul participant la cercetare a subliniat două aspecte care conlucrează la buna dezvoltare a copiilor: alimentația și programul de masă. În consens, învățătoarele au considerat că rezultatele școlare sunt direct influențate de modul de alimentație. Cât timp le este foame se comunică ineficient cu copiii, aceștia fiind neascultători și agitați. O parte dintre aceștia se obișnuiesc să mănânce puțin și nu resimt senzația de foame ceea ce nu-i face să fie mai puțin tulburați, neastâmpărați, sau, din contră, să fie letargici.

În procesul de identificare a *cauzelor ce contribuie la starea actuală a securității alimentare a copiilor din mediul rural*, specialiștii participanți la cercetare au orientat explicațiile către realitățile satului, către specificul

colectivităților care îl populează. Prima tendință a acestora a fost să recunoască existența unei inegalități între copii în ceea ce privește accesul la hrană și să explice menținerea acestui tip de inegalitate prin diferențele dintre cantitatea de resurse financiar-materiale deținute de către familii. Însă, pe măsură ce se adânceau în procesul de identificare a cauzelor ce conduc către slaba securitate alimentară a copiilor din grupul țintă, fără excepție, participanții au ajuns la concluzia că această explicație este simplistă și incompletă.

Lipsa securității alimentare a copiilor din grupul țintă nu poate fi explicată doar prin variabile obiective - precum nivelul de trai, condiții de viață, nivel de educație sau statut profesional al părinților -, ci este mai bine explicată prin variabile de atitudine precum importanța pe care o acordă părinții îngrijirii copiilor, atitudinea față de viitorul acestora, iar aceste atitudini sunt adânc înrădăcinate în cultura păturilor sociale din care fac parte și conduc către comportamente ce pot deveni nefaste pentru copii.

Se poate concluziona că accesul la securitate alimentară se caracterizează printr-o selecție socială și culturală accentuată. Explicarea lipsei securității alimentare a copiilor din grupul țintă prin inegalități socio-economice nu este suficientă, se impune adăugarea culturii grupurilor etnice din care fac parte familiile și atitudinii părinților vizavi de alimentația copiilor, interesul lor cu privire la cât și cum consumă, percepția asupra importanței pe care o are alimentația în dezvoltarea copiilor și chiar importanța pe care o acordă unei dezvoltări armonioase a propriilor copii.

Și cu privire la *identificarea unor modalități de îmbunătățire a securității alimentare a elevilor din grupul țintă* s-au conturat mai multe idei. Reducerea riscurilor la care sunt supuși copiii din grupul țintă necesită o intervenție urgentă din partea tuturor structurilor responsabile la nivel național și internațional astfel încât și această categorie socială să aibă asigurat accesul la o cantitate suficientă de hrană, verificată calitativ. Specialiștii participanți la cercetare au apreciat că educația, cu multă perseverență și programe oportune, poate contribui la dezvoltarea unei culturi de consum adecvate în rândul membrilor grupului țintă. Iar această cultură ar putea conduce către răsturnarea actualelor tenduri ce antrenează implicații nefaste pe toate

coordonatele clădirii personalității copiilor din mediul rural necorespunzător alimentați.

Despre oferirea mesei calde în cadrul proiectului „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală”, participanții la cercetare, în unanimitate, au făcut doar aprecieri pozitive. Aceștia au considerat că aceasta contribuie la reducerea inegalității între copii în ceea ce privește accesul la hrană, că oferă copiilor incluși în proiect o șansă de a se dezvolta normal, de a se putea concentra pe educație.

Totodată, specialiștii participanți la cercetare au consimțit că un singur proiect, implementat pe o perioadă scurtă de timp, nu poate avea un impact prea mare. Succesul este de neconceput fără perseverență și implicare pe termen lung a tuturor factorilor, inclusiv a părinților, deoarece gusturile se formează în timp, prin obișnuință. Dacă la școală învață să mănânce produse care să le asigure o minimă securitate alimentară, în timp, ar putea să-și dorească și acasă să ceară părinților să le ofere aceste tipuri de preparate forțându-i pe aceștia să-și schimbe propriile obiceiuri. Implementarea pe termen lung, la nivelul tuturor școlilor din mediul rural a unor programe de tip „școală după școală” în cadrul cărora se asigură masă caldă copiilor au constituit, în opinia participanților la cercetare, o soluție pentru a combate în complexitatea lui fenomenul insecurității alimentare.

Doar căpătând un caracter instituționalizat, cu obiective bine precizate, cu alocări de resurse umane, financiare și logistice menite să le asigure o bună desfășurare pe termen lung, respectiv pe întreaga perioadă de școlarizare, rezultatele acestor proiecte se pot concretiza în acumularea de opinii și atitudini pozitive referitoare la securitatea alimentară a copiilor și la comportamente care să răstoarne actualele trenduri ale civilizației tradiționale specifice unor etnii.

Evaluarea unui eveniment de promovare a educației și a valorilor incluziunii sociale în mediul rural prin metoda observării directe

În cadrul unei campanii de informare și conștientizare cu privire la importanța educației și a promovării valorilor incluziunii sociale în dezvoltarea personală și social-economică realizată prin proiectul „Învăț, mă joc, sunt fericit la școală”, a fost prevăzută organizarea unui eveniment atractiv pentru comunitatea locală, respectiv un concurs de mâncăruri tradiționale specifice etniilor care conviețuiesc în comuna respectivă. În programul evenimentului s-a prevăzut o parte practică în care bucătari renumiți au fost antrenați să gătească alături de copii și tineri de diverse vârste și niveluri de educație mâncăruri tradiționale, specifice diverselor etnii care conviețuiesc în zonă și o activitate artistică prezentată, de asemenea, de copii din comuna respectivă.

Obiectivul vizat de activitatea descrisă anterior a fost acela de a transmite într-un mod subtil și atractiv informații cu privire la: importanța participării parentale la îngrijirea și educația timpurie a copilului, importanța educației pentru dezvoltarea copiilor, depășirea prejudecăților, toleranța socială, religioasă sau etnică, implicarea socială, responsabilitatea civică; necesitatea schimbării comportamentelor care determină atitudini precum discriminarea și stigmatizarea cărora trebuie să le facă față grupurile vulnerabile.

Pentru evaluarea evenimentului, stabilirea gradului în care s-a atins scopul acestuia, a fost realizată o cercetare de marketing prin metoda observării directe.

La eveniment au participat 244 de persoane înregistrate pe listele de prezență, din care 104 copii, însă conform observărilor realizate la fața locului, numărul efectiv de persoane participante la eveniment a depășit 270, o parte dintre participanți refuzând să se înscrie pe listele de prezență din diferite motive, inclusiv datorită faptului că nu știau să scrie. A fost remarcată diversitatea etnică a participanților la acest eveniment, prin participarea etnicilor români, romi și maghiari.

Copii de diverse etnii au interacționat foarte bine. Au urcat pe scenă atât copiii români cât și de etnie rromă. Toți au recitat și cântat cu dezinvoltură și atitudine de bucurie și relaxare, în ciuda emoțiilor evidente.

Elevii au participat cu mult interes la prezentarea modului în care este preparat fiecare fel de mâncare și la explicațiile date de către bucătari referitoare la elementele culturale specifice fiecărui tip de preparat. O parte dintre elevi au adresat bucătarilor întrebări în legătură cu modul de preparare. De asemenea, aceștia au mâncat din preparatele gătite împreună cu o parte dintre părinți și profesori.

În general participanții la eveniment și-au manifestat mulțumirea față de ideea organizării acestui eveniment și modul de organizare. Unul dintre localnici a simțit nevoia de a interveni spontan să mulțumească public și să adreseze felicitări pentru organizarea acestui eveniment spunând: "Niciodată Căminul Cultural din Cincșor nu a fost atât de plin". Acesta a fost aplaudat de ceilalți participanți. Pe perioada în care copiii din ansamblul de dansuri al satului Cincșor au dansat împreună cu ceilalți copii de diverse etnii din Comuna Voila mai mulți participanți au declarat verbal: "Aceasta este adevărata integrare". Participanții la eveniment au utilizat cuvinte și expresii frumoase prin care laudau inițiativa implementării acestui proiect și, în special, a acestei activități. Unul dintre participanți, rezident al unei comune învecinate a adresat mai multe întrebări în legătură cu posibilitatea de a implementa proiecte similare și în comuna sa.

Deși organizatorii evenimentului și-au dorit crearea unui cadru care să încurajeze cooperarea între familii de etnii diferite, nu s-a observat o astfel de interacțiune între familii sau cuplurile participante, acestea fiind rezervate în a purta discuții sau a colabora cu alți participanți de etnie diferită. Acest comportament rezervat nu s-a manifestat și în rândul copiilor.

Puși în postura de a se implica în reamenajarea sălii atunci când a fost necesar să fie așezate mesele pentru ca elevii să poată servi preparatele gătite, tinerii și adulții prezenți s-au implicat voluntar în această activitate, fiind pentru prima dată în cadrul evenimentului când s-a manifestat în mod evident un spirit de colaborare ce depășea bariere culturale, etnice sau de altă natură. După

amenajarea sălii, un număr mare de tineri și adulți s-au implicat voluntar în servirea copiilor.

În concluzie, evenimentele de tipul acesta pot fi organizate cu mult succes pentru realizarea unor conexiuni mai strânse între localnici și școală. Prin participarea părinților alături de copii la acest eveniment, chiar și părinții mai puțin implicați în educația copiilor, au ascultat mesaje transmise de către experți cu privire la importanța participării parentale la îngrijirea și educația timpurie a copilului și în general, importanța educației pentru dezvoltarea copiilor.

Evenimente de acest tip sunt de mare atractivitate pentru populația din mediul rural, putând contribui cu succes la atingerea obiectivelor legate de responsabilitate socială. Acest model de eveniment ar putea fi preluat și implementat de către administrațiile publice din mediul rural.

O cercetare calitativă de marketing ce vizează dispartitățile dintre nevoile elevilor din mediul urban comparativ cu cele ale elevilor din mediul rural³

Scopul principal al cercetării l-a reprezentat identificarea modului și a măsurii în care existența unor disparități între nevoile elevilor din mediul rural comparativ cu cele ale elevilor din mediul urban afectează sustenabilitatea socială în sistemul de învățământ românesc. Obiectivele cercetării au fost: Determinarea categoriilor de nevoi, privind din perspectiva treptelor indicate de modelul piramidei motivaționale a lui Alderfer, pentru care diferențele dintre mediul urban și cel rural sunt cele mai evidente; Determinarea modului în care diferențele între nevoile elevilor din mediul urban față de cel rural influențează procesul educațional; Identificarea diferențelor care afectează sustenabilitatea socială în sistemul de învățământ românesc.

Principala metoda de cercetare utilizată a fost observarea directă de marketing, constând în observarea mediului fizic precum și a comportamentului elevilor

³ Tecău A. S., Chițu I.B. (2019) Valences of social sustainability in the context of disparities between the needs of students in urban and rural areas, Bulletin of the Transilvania University of Brașov Series V, Economic Sciences, 12 (61), 2, <https://doi.org/10.31926/but.es.2019.12.61.2.4>,

din cadrul a șase școli din Regiunea Centru, trei din mediul urban și trei din mediul rural. Prin intermediul fișelor de observare, cercetătorul a înregistrat, în timpul efectiv al manifestării, comportamente ale elevilor (îmbrăcăminte, materiale didactice, manifestări la activități didactice sau extra didactice și în pauză, atitudine și comportament față ceilalți colegi) precum și elemente ale mediului fizic (curățenia, designul și gradul de dotare al școlilor).

Au fost identificate mai multe diferențe între nevoile pe care le manifestă elevii din mediul urban față de cei din mediul rural precum și diferențe în ceea ce privește gradul în care aceste nevoi sunt satisfăcute cu ajutorul familiilor și al școlii. După modelul teoriei ERC propusă de Alderfer au fost analizate trei grupuri de nevoi: nevoi existențiale, nevoi relaționale și nevoi de creștere, de împlinire.

Analiza realizată a condus spre concluzia că există diferențe semnificative în ceea ce privește modul de manifestare a nevoilor de creștere, de împlinire. Idealurile și speranța de reușită în viață a elevilor din mediul rural sunt semnificativ diferite în comparație cu cele ale elevilor din mediul urban. Spre exemplu, o mare parte dintre elevii din mediul urban se gândesc, chiar din clasele mici, la liceul pe care-l vor urma sau chiar la facultate nutrind speranța obținerii unei note bune sau satisfăcătoare la examenul de capacitate, în timp ce, cea mai mare parte dintre elevii din mediul rural sunt pesimiști cu privire la nota pe care o vor obține la examenul de capacitate și fără speranța că vor reuși să urmeze un liceu. Analizând așteptările elevilor cu privire la rezultatele pe care le-ar putea obține la examenele școlare precum și meseriile pe care și le doresc, se poate concluziona că idealurile de reușită în viață ale elevilor din mediul rural se situează mult sub cele ale elevilor din mediul urban.

Studiu empiric asupra imaginii sistemului școlar din mediul rural⁴

Obiectivul principal al cercetării a vizat determinarea imaginii pe care și-au format-o tinerii care au finalizat ciclul de învățământ gimnazial asupra

⁴ Țurcanu (Dimitriu) C., Constantin, C.P, Tecău A. S. (2020) Empirical study on the image of the rural school system, 12th International Conference on Education and New Learning Technologies EDULEARN20 Proceedings. <https://library.iated.org/view/TURCANU> (DIMITRIU) 2020EMP

școlii românești din mediul rural, pornind de la ideea conform căreia cunoașterea modului de apreciere a școlii este un aspect esențial în crearea și menținerea unei imagini instituționale pozitive, deoarece reflectă bunăstarea și calitatea vieții de elev.

Datele pentru acest studiu au fost colectate în cadrul a patru focus group-uri desfășurate în perioada octombrie - noiembrie 2019. Prin aplicarea unor tehnici proiective în cadrul focus group-urilor precum personificarea școlii generale pe care au urmat-o și realizarea unui portret al persoanei care reprezenta școala, au fost realizate profilele celor două sisteme de învățământ gimnazial.

Din cei 26 de subiecți intervievați care au urmat cursurile gimnaziale în mediul rural, un număr de 14 au descris școala generală pe care au urmat-o, în termeni pozitivi în ceea ce privește caracteristicile morale ceea ce conduce spre concluzia că aceasta a avut un impact benefic asupra dezvoltării socio-afective a acestora. Subiecții supuși cercetării au asociat școala generală urmată cu o persoană: deschisă, serioasă, caldă, calmă, veselă, înțelegătoare, distractivă, prietenoasă, sociabilă. Însă, privită din perspectiva modernismului și actualității, poziția școlii din mediul rural nu este la fel de avantajoasă, chiar și atunci când sunt analizate doar descrierile preponderent pozitive. Majoritatea participanților la cercetare văd școala ca pe o persoană "trecută de prima tinerețe" sau chiar "bătrână". Opt dintre participanții care au studiat în mediul rural au asociat școala generală pe care au urmat-o cu persoane foarte puțin atractive, descrise în termeni extremi de negativi precum: "puțin dezvoltată din punct de vedere intelectual", "slab pregătită", "rece", "murdară", "încăpățânată", "rea", "critică". Așa cum au explicat participanții la cercetare care au asociat școlii această însușire, baza materială a multor școli este percepută de către aceștia învechită, uzată, depășită moral.

În antiteză, se remarcă prezența adjectivului "tânără" în descrierile oferite de o altă parte dintre participanți. Aprofundând discuțiile cu aceștia s-a constatat că școlile pe care le-au urmat fuseseră modernizate sau aceștia au lucrat cu cadre didactice pe care le-au apreciat.

Analiza frecvențelor de asociere a diverselor caracteristici atribuite școlii urmate conduce spre concluzia că școala din mediul urban și-a format în rândul elevilor săi o imagine care nu este foarte bună, dar nici foarte rea. Participanții la cercetare care au urmat școala gimnazială în mediul rural, au descris persoana care reprezintă această instituție utilizând 125 de expresii dintre care, 69 (55%) sunt asocieri pozitive, 16 (13%) sunt neutre, iar 40 (32 %) sunt asocieri cu expresii ce au o conotație negativă.

Se remarcă, de asemenea, asocierea puternică dintre școala gimnazială atât din mediul rural cât și din mediul urban și genul feminin. Această asociere, privită din perspectiva dimensiunilor masculinitate - feminitate ale modelului cultural propus de Geert Hofstede conduce către concluzia că școala gimnazială din România are trăsături caracteristice organizațiilor dominate de feminitate. Valorile feminine cuprind bunătatea, apropierea în relațiile cu ceilalți, manifestarea sentimentelor, grija pentru ceilalți, perseverența, accent pe egalitate și solidaritate, rezolvarea conflictelor prin compromis și negociere, în timp ce valorile apreciate ca fiind masculine se referă la dorința de afirmare, căutarea competiției etc.

În concluzie, rezultatele obținute relevă existența unor diferențe semnificative între gradul de apreciere al școlii rurale comparativ cu cea urbană. Diferențele sunt mai mari în ceea ce privește resursele materiale și infrastructura și se reduc în ceea ce privește elementele umane și morale. Pentru îmbunătățirea imaginii, fiecare școală din mediul rural ar trebui să-și creeze o identitate unică, bazată pe un sistem propriu de valori adaptate la nevoile specifice contextului local.

Cap. 4. Concluzii și propuneri

Implementarea pe scară largă a programelor educaționale complementare ar putea fi considerate ca fiind o strategie promițătoare pentru reducerea decalajului între rezultatele elevilor cu dificultăți de natură socio-economică față de elevii cu resurse socio-economice crescute.

În lupta pentru reducerea decalajului între rezultatele elevilor cu dificultăți de natură socio-economică față de elevii proveniți din familii cu resurse socio-economice crescute, programele educaționale complementare ar putea fi o soluție potrivită.

Implementarea în cadrul școlilor din mediul rural a unor proiecte precum cel prezentat mai sus poate asigura îmbunătățirea calității educației și accesul echitabil la pregătire. Obiectivele acestor proiecte ar trebui să vizeze: prevenirea fenomenului de părăsire timpurie a școlii și segregare școlară, asigurarea egalității de șanse, combaterea discriminării, incluziunea școlară, învățarea pe tot parcursul vieții.

Deși studiile realizate în acest domeniu dovedesc faptul că au fost înregistrate progrese în ceea ce privește participarea la școală a copiilor, acest lucru nu este suficient pentru a descrie calitatea educației, fiind necesare asigurări suplimentare că aceștia obțin rezultate reale astfel încât să dobândească abilitățile de viață necesare.

În ultimii ani a fost elaborat un număr impresionant de strategii, programe naționale și proiecte destinate îmbunătățirii condițiilor de învățare în școlile din România și reducerii inegalităților educaționale și sociale. Cu toate că la nivelul dezvoltării instituționale și schimbării de sistem educațional s-au înregistrat eforturi deosebite, reforma în învățământul românesc înregistrează, încă, aspecte negative, care influențează direct nivelul de performanțe și calitatea învățământului. Programele educaționale care se derulează în cadrul strategiilor ce vizează învățământul preuniversitar, în general, precum și dezvoltarea învățământului în mediul rural, în special, sunt orientate spre îmbunătățirea indicatorilor din sistemul educațional.

Proiectarea strategiilor școlii din mediul rural trebuie să pornească de la necesitățile, percepțiile și preferințele publicului țintă vizat.

Aceste strategii, pentru a fi performante, trebuie să îndeplinească două condiții esențiale, și anume: să utilizeze eficient resursele, capacitățile și competențele specifice și să permită obținerea unor avantaje competitive durabile.

Înțelegerea necesităților și așteptărilor viitorilor elevi, dar și a celor existenți devine esențială. Importante sunt atât calitatea activităților didactice, cât și celelalte aspecte complementare care vizează copiii – condițiile învățării, serviciile oferite, costurile școlarizării reflectate în calitatea vieții de elev.

Pentru îmbunătățirea sistemului educațional din mediul rural strategiile propuse de instituțiile de învățământ trebuie să vizeze ca direcții de acțiune:

- promovarea unui proces de învățământ modern, centrat pe necesitățile specifice ale elevilor și pe rezultatele învățării, adaptat cerințelor educaționale ale acestora și pe necesitățile pieței muncii;
- asigurarea unui nivel de calitate ridicat al serviciilor prestate și promovarea acestora;
- implementarea unor sisteme de motivare a cadrelor didactice centrate pe performanțele obținute și de gradul de implicare în activități suplimentare celor obligatorii de predare;
- implementarea unui sistem de monitorizare a traseului educațional al fiecărui elev în vederea creșterii performanțelor individuale ale acestora;
- evaluarea opiniilor, atitudinilor, percepțiilor și satisfacției elevilor și a părinților cu privire la actul educațional și serviciile conexe, astfel încât, pe baza informațiilor obținute să poată fi îmbunătățită continuu oferta de servicii educaționale.

La creșterea atractivității școlii rurale, diminuarea abandonului școlar și stimularea trecerii de la un ciclu educațional la altul poate contribui o cultură organizațională adecvată.

Pentru formarea unei culturi organizaționale a școlii din mediul rural se pot utiliza simboluri precum:

- limbajul – care are rolul de a stabili un ton, o direcție care să răspândească și să întărească viziunea școlii în rândul angajaților (management, cadre didactice și personal auxiliar). Câteva exemple în această direcție regăsite în literatura de specialitate sunt:

- implicarea personalului didactic în elaborarea unui ghid al serviciilor educaționale oferite prin care să se explice care sunt valorile culturii organizaționale pe care le are instituția lor;
- conceperea și expunerea unui set de reguli prin care să fie prezentată o conduită a personalului în raport cu părinții și elevii (cum să zâmbească, să le acorde atenția cuvenită acestora, să le asculte plângerile ș.a.).
- povestirile – de cele mai multe ori se bazează pe evenimente reale care au avut loc în trecutul școlii și se prezintă noilor profesori având rolul de a sublinia valorile culturii școlare orientate spre elevi.
 - Noilor profesori li s-ar putea povestii despre profesorii excepționali, care au dedicat o mare parte din timpul lor voluntar pentru a ajuta elevii cu dificultăți școlare, personale sau de altă natură;
 - elevilor din clasele mici le-ar putea fi relatate rezultatele obținute de elevii din alte generații în timpul școlii sau după finalizarea studiilor;
- ceremoniile - sunt de obicei evenimente organizate la ocazii speciale care întăresc anumite valori și creează o legătură între angajați.
 - școlile ar putea organiza concursuri de genul "profesorul lunii pentru implicarea în diseminarea celor mai bune rezultate ale școlii sau a valorilor școlii";
 - ar putea fi organizate festivități pentru elevii din fostele promoții;
 - ar putea fi organizate concursuri între clase sau între elevi în domeniul extracurricular;
- simboluri fizice - reprezintă instrumente puternice pentru crearea unei culturi educaționale orientate spre piață.
 - clădirea școlii ar trebui să aibă o arhitectură atractivă, să fie mereu curată;
 - curtea ar trebui amenajată cu spații verzi;

- în curtea școlii s-ar putea amenaja sere în care elevii să cultive diverse plante;
- se pot utiliza sloganuri care indică angajamentul școlii;

În continuare sunt propuse câteva acțiuni și strategii care pot fi implementate de școlile din mediul rural cu scopul de a îmbunătăți tranziția de la un ciclu educațional la altul.

- Implementarea unor proiecte care să asigure pachete de servicii de asistență socială, de consiliere psihologică axată pe creșterea stimei de sine;
- Organizarea unor evenimente de conștientizare a importanței educației și incluziunii sociale;
- Completarea serviciilor educaționale cu servicii specifice asistenței sociale pentru evitarea riscului de abandon;
- Întreținerea unor relații constructive cu presa, care să devină un aliat în promovarea intereselor învățământului rural;
- Participarea la proiecte pilot de testare a unor modele de curriculum diferențiat adaptate nevoilor locale;
- Conceperea unor materiale educaționale suport precum: reviste, jocuri, platforme informatice etc.;
- Completarea ofertei educaționale cu programe “a doua șansă” pentru a atrage segmentul de populație care a abandonat școala timpuriu;
- Dezvoltarea de parteneriate cu mediul privat în vederea organizării unor activități practice;
- Valorificarea potențialului tehnologiilor digitale în toate fazele de predare, învățare și evaluare;
- Monitorizarea periodică a acelor indicatori care vizează gradul de frecvență și implicare în procesul educativ, progresul școlar, rata de absenteism, factorii care prevestesc abandonul școlar etc. și întocmirea unor rapoarte, situații comparabile la anumite perioade de timp care să conducă la o viteză de reacție crescută;
- Acțiuni de autoevaluare, audit intern, elaborarea unor proceduri privind desfășurarea proceselor educaționale și activităților;

- Implementarea unui sistem propriu de monitorizare și evaluare a calității actului pedagogic urmărindu-se impactul asupra individului prin evoluția pe care o are în parcursul educațional pe termen lung;
- Elaborarea unor proceduri de realizare a verificărilor, a inspecțiilor la clasă care să permită constatarea problemelor existente și remedierea promptă a acestora.

Bibliografie

- Brătucu, G. și Brătucu, T. (2012): Using qualitative research in Educational marketing. In *Bulletin of the Transilvania University of Brașov* 5 (54) (1);
- Chițu I.B. (2006): The development of the rural commerce in the perspective of Romania's integration in the European Union. In *Transilvania University Press* (ISBN 973-653-746-5);
- Constantin, C. (2011): The need of relationship marketing in higher education. In *Bulletin of the Transilvania University of Brașov* 4 (53) (1);
- Dumitrescu, L., Gorski, H. et al (2009): Relationship marketing of services present and future. In *Proceedings of International Conference on Business Excellence* 1;
- Enache, I. C. (2012): The educational market. A comparison between Romania and the European Union. In *Bulletin of the Transilvania University of Brașov* 5 (54) (2) ;
- Epuran, G., Gârdan, I.P., Gârdan, D.A. și Tescașiu, B. (2016): Modernisation of Higher Education in the Context of European Integration – A Comparative Analysis. In *Amfiteatru Economic* 18(42)
- Eurochild (2010): Eurochild's Annual Report;
- Farrell, F. (2001): Postmodernism and Educational Marketing. In *Educational Management Administration & Leadership* 29 (2) ;
- Gilligan, C., Wilson, R.M.S. (2009): Strategic Marketing Planning. 2nd ed. Butterworth-Heinemann, Oxford; Butterworth-Heinemann, Oxford;
- James, C. și Phillips, P. (1995): Practice of Educational Marketing in Schools. In *Educational Management Administration & Leadership* 23 (2) ;
- Josie, L. A, și Taylor, J. E. (2017): Keeping Adult Education in the Mix: Using the Marketing Mix to Foster Viable and Sustainable Graduate Programs for Adult Learners. In *International Journal of Technology and Educational Marketing* 7 (1) ;
- Kotler, Ph. și Zaltman, G. (1971): Social marketing: an approach to planned social change. In *Journal of Marketing* 35;
- Mosora, M. și Mosora, C. (2013): The access to education in Romania. A regional study. In *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 93;
- Oplatka, I. și Hemsley-Brown, J. (2007): The incorporation of market orientation in the school culture: An essential aspect of school marketing. In *International Journal of Educational Management* 21 (4) ;
- Prevot, A. (2016): School Marketing Research: A Case Study of a PreK-8 School's Feeder Network.

Sica, S.: Bazele generale ale marketingului. Available online at <http://ebooks.unibuc.ro/StiinteADM/sica/2.htm>;

Stan, C. si Manea, A. D. (2014): Institutional visibility - criterion of the effectiveness of educational marketing actions. Case study. In *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 127;

Stoica, L. (2006): Direcții de acțiune pentru creșterea accesului la educație al copiilor provenind din medii defavorizate. In *Calitatea vietii XVII* (1-2);

Suduc, A.M., et al. (2014): Sustainable Development in Romania in Pre-School Sustainable Development in Romania in Pre-School and Primary Education. In *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 116;

Tecau, A.S., Dimitriu, C., Marinescu, N., Tescasiu, B., Epuran, G. (2020) A Qualitative Research on the Food Security of School Children in the Rural Area. *Sustainability*, 12, 9024;

Tecau, A.S., Dimitriu, C., Marinescu, N., Tescasiu, B., Epuran, G.(2021)*Some Empirical Considerations on the Food Security of Children in Rural Area Schools*, Editura:Vide Leaf;

Tescașiu, B. (2014): Education And Youth In European Union. A Case Study – Erasmus+. In *Proceedings of the International conference WSEAS*;

Tecău A. S., Chițu I.B. (2019)Valences of social sustainability in the context of disparities between the needs of students in urban and rural areas, Bulletin of the Transilvania University of Brașov Series V, Economic Sciences, 12 (61), 2;

Tomuletiu, A.E. si Moraru, A. (2010): Rural education in Romania: Present and perspectives. In *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2;

Țurcanu, C. (2021) Teză de doctorat Particularități ale marketingului educațional în mediul rural;

Țurcanu (Dimitriu) C., Constantin, C.P, Tecău A. S. (2020) Empirical study on the image of the rural school system, 12th International Conference on Education and New Learning Technologies EDULEARN20 Proceedings. (DIMITRIU) 2020EMP;

Zhang, H. (2017): Opportunity or new poverty trap: Rural-urban education disparity and internal migration in China. In *China Economic Review* 44;